

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 15 juli 2013 inzake het Plan van aanpak voor geweld in afhankelijkheidssituaties (GIA) in opleidingen (Kamerstuk 33 400 XVI, nr. 157).

De voorzitter van de commissie,
Neppérus

De griffier van de commissie,
Teunissen

Inhoudsopgave

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	00
II.	Reactie van de staatssecretaris	00

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het plan van aanpak «Aandacht voor geweld in afhankelijkheidsrelaties in opleidingen». Genoemde leden onderschrijven het uitgangspunt van dit kabinet dat geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) onacceptabel is en krachtig aangepakt dient te worden en hebben/maken slechts enkele vragen en opmerkingen bij het plan van aanpak.

De leden van de PvdA-fractie vinden het zeer zorgelijk dat een deel van de professionals wel signaleert maar niet weet hoe te handelen, en een ander deel slecht of nauwelijks signaleert en handelt. Genoemde leden delen dan ook de opvatting dat opleidingen een grote rol spelen bij het scholen van toekomstige en huidige professionals bij het wegnemen van handelingsverlegenheid bij signalen van GIA.

Deze leden lezen dat er geen wettelijke plicht komt voor opleidingen om aandacht te besteden aan GIA, omdat dit voor het onderwijs niet past binnen de wetgevingssystematiek en de curricula opgesteld worden door onderwijsinstellingen en afgestemd op maatschappelijke ontwikkelingen. Maar ondanks de ernst van de problematiek als het gaat om GIA hebben onderwijsinstellingen jarenlang onvoldoende aandacht geschonken aan GIA in hun curricula. Dus het is nog maar de vraag of dat nu wel voldoende opgepakt gaat worden door instellingen. Zij vragen in dat verband hoe beide bewindspersonen hierover denken. Biedt het plan van aanpak voldoende waarborgen voor het wegnemen van de handelingsverlegenheid bij professionals?

Graag merken de leden van de PvdA-fractie op dat onderzoek uitwijst dat er verschillende belemmeringen en misvattingen bestaan ten aanzien van het herkennen van partnergeweld bij orthopedisch en traumachirurgen, AIOS en medische studenten. Genoemde leden zijn dan ook van mening dat educatieve programma's dringend nodig zijn om deze misvattingen te corrigeren en de feitelijke kennis over partnergeweld te vergroten. Uit onderzoek blijkt tevens dat partnergeweld (fysiek, emotioneel en seksueel misbruik) veel vaker voorkomt bij orthopedische en traumachirurgische patiënten dan verwacht. De leden van de PvdA-fractie wijzen erop dat er ook voor de polikliniek orthopedie en traumachirurgie dus een mogelijkheid ligt om vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld te herkennen en vervolgens te helpen. Graag vernemen genoemde leden een reactie van de staatssecretaris op bovenstaande, en vragen of en op welke wijze de bewindspersonen voornemens zijn de screening naar partnergeweld op de polikliniek orthopedie en traumachirurgie te verbeteren en te bevorderen.

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie op welke wijze de bottum up aanpak gestimuleerd gaat worden. Deze leden merken op dat vooralsnog docenten te weinig aandacht besteden aan GIA in hun lessen. Dus op welke wijze kan bewerkstelligd worden dat docenten nog met de aanpak ervan aan de slag gaan voordat de curricula aangepast worden?

Zij zijn verder van mening dat de nadruk met dit plan van aanpak komt te liggen op afwijkende seksuele gedragingen, maar vinden het daarnaast minstens zo belangrijk dat het thema seksualiteit op een meer structurele en passende manier met kinderen en jongeren wordt besproken (zie ook de motie van de leden Ypma en Bergkamp dienaangaande). In het verlengde daarvan vragen deze leden op welke wijze op een meer structurele en passende manier aandacht wordt besteed aan de «gewone seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren», naast de professionalisering van de sector die wordt beoogd.

Tenslotte zijn de leden van de PvdA-fractie verheugd dat er breed gestoelde scholingsinitiatieven worden ontwikkeld en geïmplementeerd, maar vinden het wel van uiterst belang dat deze initiatieven tevens worden geëvalueerd op effectiviteit. Deze leden zijn van mening dat toekomstig onderzoek zich zowel zou moeten richten op de evaluatie van scholingsprogramma's als op de effectiviteit van verschillende screenings- en hulpprogramma's voor GIA.

Inbreng SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van het plan van aanpak aandacht voor geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) in opleidingen. Zij zijn benieuwd waarom professionals nu nauwelijks signaleren en/of niet weten hoe zij horen te handelen bij geweld in afhankelijkheidsrelaties. Kan de staatssecretaris dat uitleggen?

De leden van de SP-fractie willen ook weten wat de staatssecretaris gaat doen als met «stimuleren, overtuigen en concreet faciliteren» het doel, namelijk het structureel te verankeren in opleidingen om de handelingsverlegenheid weg te nemen en aankomend professionals voldoende toe te rusten voor het signaleren van en handelen bij vermoedens, niet wordt gehaald.

In de monitor van de Taskforce Kindermishandeling en Seksueel misbruik blijkt dat de Taskforce één actie eruit licht waar meer vaart meegemaakt moet worden en dat is het punt van de opleidingen. De leden van de SP-fractie willen dat de staatssecretaris specifiek ingaat op dit punt van de Taskforce, en motiveert hoe er na- en bijscholingen worden ontwikkeld en worden geïmplementeerd voor professionals die met kinderen werken.

De leden van de SP-fractie willen dat de staatssecretaris haast maakt met het op orde brengen van opleiding, na- en bijscholingen zodat alle mensen die met kinderen werken, kwetsbare ouderen of mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, mishandeling en/ of seksueel geweld kunnen voorkomen, signaleren, bespreekbaar kunnen maken, kunnen stoppen en goede nazorg kunnen bieden. De leden van de SP-fractie vragen wanneer de staatssecretaris dit voor elkaar heeft, en wel voldoende urgentie voelt op dit punt.

Daarnaast vragen de leden van de SP-fractie op welke concrete manier de handelingsverlegenheid wordt weggewerkt bij professionals. In verschillende sectoren komt deze handelingsverlegenheid voor, en genoemde leden kunnen zich voorstellen dat bijvoorbeeld in de lichamelijk of verstandelijk gehandicaptenzorg een andere aanpak nodig is dan in het basisonderwijs of de kinderopvang. Graag vernemen deze leden per sector de inzet van de staatssecretaris.

Voorts willen zij weten waarom er wel een scholingsplicht is vanuit de Wet meldcode, maar er geen wettelijke plicht komt voor opleidingen om aandacht te geven aan geweld in afhankelijkheidsrelaties. Is het niet

tegenstrijdig dat enerzijds verwacht wordt dat professionals geschoold worden, en anderzijds niet verplicht worden dat opleidingen aandacht besteden aan geweld in afhankelijkheidsrelaties? Kan de staatssecretaris daar nader op ingaan?

De leden van de SP-fractie vragen op welke wijze bevorderd gaat worden dat Pabo's en andere opleidingen tot leerkrachten structureel aandacht besteden aan de rol van de leraar bij het herkennen, bespreekbaar maken, signaleren en stoppen van kindermishandeling. Zij willen ook weten of het klopt dat Pabo's, in vergelijking met andere opleidingen, minder aandacht besteden aan huiselijk geweld en kindermishandeling, omdat er gebrek is aan tijd en geld. Hoe gaat de staatssecretaris dit oplossen? Welke rol ziet de staatssecretaris weggelegd voor de intern begeleiders of (zorg)coördinatoren in het (voortgezet) speciaal onderwijs, zo vragen de leden van de SP-fractie.

De staatssecretaris geeft aan dat er niet een uniforme aanpak mogelijk is voor de verschillende opleidingen en dat docenten veel vrijheid hebben om te bepalen hoe de inhoud van de lessen eruit zien. De leden vragen of het juist niet goed is om basisscholing over geweld in afhankelijkheidsrelaties in opleidingen te realiseren. Hiermee wordt versnippering van scholing voorkomen. Ze vragen de staatssecretaris hierop te reageren.

En wat gaat de staatssecretaris doen als Pabo's en andere opleidingen tot leerkrachten geen of onvoldoende aandacht besteden inzake huiselijk geweld en kindermishandeling, zo willen de leden van de SP-fractie weten.

Kan de staatssecretaris aangeven wat voor zin het heeft dat inspecties erop toezien of professionals geschoold zijn, als opleidingen niet verplicht worden om in hun lessenpakket geweld in afhankelijkheidsrelaties op te nemen? Wat gebeurt er als de inspectie constateert dat professionals niet geschoold zijn? Worden consequenties hiervoor neergelegd bij de professional zelf, bij de werkgever of bij de opleiding? Kan de staatssecretaris daar duidelijkheid over verschaffen?

Tot slot willen de leden van de SP-fractie vragen hoe de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris zich verhoudt tot de verantwoordelijkheid die dezelfde staatssecretaris legt bij private partijen. Ook willen zij weten of de staatssecretaris hiermee wil uitstralen dat hij geen verantwoordelijkheid wil nemen of geen urgentie ziet. Zo nee, dan vragen deze leden om concrete maatregelen hoe het doel van het plan van aanpak zo snel mogelijk kan worden gehaald.

Inbreng CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het plan van aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties in opleidingen. Deze leden constateren met tevredenheid dat er ingezet wordt op het opleiden van professionals, zodat zij beter weten wat te doen als zij geweld signaleren. Deze inhoudelijke benadering van het verstevigen van kennis en het wegnemen van handelingsverlegenheid is naar het oordeel van deze leden de meest effectieve wijze om het signaleren en melden door professionals van geweld in afhankelijkheidsrelaties te verbeteren.

In het kader van de decentralisatie van de jeugdzorg vragen de leden van de CDA-fractie of in het plan van aanpak voldoende aandacht is voor het versterken (en behouden) van specifieke kennis en competenties die nodig zijn voor het werken met jongeren met een beperking.

Om organisaties die reeds werkzaam zijn in de sectoren van de meldcode te ondersteunen, heeft het ministerie van VWS de module «werken met een meldcode» laten ontwikkelen. De leden van de CDA-fractie vragen in samenwerking met welke organisatie deze module is ontwikkeld, en of deze ook daadwerkelijk gebruikt wordt door instellingen die bij- en nascholing verzorgen.

Het plan van aanpak is gericht op sectoren die onder de meldcode vallen. De leden van de CDA-fractie vragen of de modules en lesprogramma's die in het kader van dit plan van aanpak ontwikkeld zijn, ook bruikbaar zijn voor sectoren die buiten de meldcode vallen. Deze leden kunnen zich bijvoorbeeld voorstellen dat ook notarissen geschoold kunnen worden in het signaleren (en het melden) van gevallen waarin ouderen onder dwang hun testament wijzigen. Ook in bedrijfsopleidingen zou er in sommige gevallen meer aandacht voor GIA kunnen zijn, zoals bij enkele telecom-aanbieders waar personeel getraind wordt om slachtoffers van loverboys te herkennen. De leden van de CDA-fractie zijn geen voorstander van het uitbreiden van de verplichte meldcode, maar mogelijk dat modules die toch ontwikkeld worden, ook gebruikt kunnen worden als handreiking richting andere (bedrijfs)opleidingen. Zij vragen een reactie hierop.

In het plan van aanpak staat vermeld dat de checklist die wordt ontwikkeld aanknopingspunten zou moeten geven voor opleidingen en organisaties die eindtermen, competenties en curricula opstellen. De leden van de CDA-fractie vragen op welke wijze de inspecties er op toe gaan zien of met deze aanknopingspunten professionals ook daadwerkelijk voldoende worden geschoold op dit vlak.

In hoeverre is de GIA-checklist die ontwikkeld wordt doelgroepspecifiek, zo vragen de leden van de CDA-fractie. In de gehandicaptenzorg zou er bijvoorbeeld specifieke aandacht moeten zijn voor gezonde seksuele ontwikkeling bij mensen met een beperking, voor afwijkende ontwikkeling en tekenen van seksueel misbruik en het bespreekbaar maken van seksualiteit. Graag ontvangen zij een reactie hierop.

Er staat vermeld dat voor de Jeugdzorg een integraal plan is opgesteld, en er voor de gehandicaptenzorg de focus ligt op het herkennen van grensoverschrijdend gedrag. Om een open klimaat waarin seksualiteit bespreekbaar is te creëren, is het van belang dat handelingsverlegenheid wordt weggenomen. Kan de staatssecretaris aangeven hoe deze handelingsverlegenheid wordt weggenomen, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Inbreng D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennis genomen van de brief inzake het plan van aanpak inzake aandacht in opleidingen voor geweld in afhankelijkheidsrelaties en willen de staatssecretaris nog enkele vragen stellen.

De leden van de D66-fractie begrijpen dat de staatssecretaris terughoudend is in het opleggen van opleidingseisen. Op dit moment is het doel van de aanpak van de staatssecretaris om aandacht voor geweld in afhankelijkheidsrelaties structureel te verankeren in de opleidingen. Is de staatssecretaris van mening dat deze aanpak voldoende is om het beoogde doel te behalen? Is de staatssecretaris van plan om deze aanpak te evalueren en wanneer zal dit gebeuren? Is het doel van deze aanpak uiteindelijk wel dat eisen omtrent kennis en vaardigheden over geweld in afhankelijkheidsrelaties vastliggen in competenties, opleidingsprofielen en curricula?

De leden van de D66-fractie vragen of de staatssecretaris een indicatie kan geven wanneer alle relevante opleidingen zijn benaderd. De staatssecretaris heeft gekozen om bij het plan van aanpak te kiezen voor een focus op een beperkt aantal opleidingen. Deze leden nemen aan dat het doel is om uiteindelijk alle relevante opleidingen te betrekken. Deze leden vernemen graag de plannen van de staatssecretaris over deze aanpak.

De leden van de D66-fractie beamen het belang van aandacht voor specifieke vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Graag ontvangen deze leden van de staatssecretaris meer informatie over de aanpak van aandacht voor specifiek vormen van geweld en over de voldoende diepgang van deze aanpak.

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er in de aanpak van de staatssecretaris onvoldoende specifieke aandacht is voor geweld en seksueel misbruik in de gehandicapten- en ouderenzorg. Wat is de staatssecretaris precies van plan om aandacht voor geweld en misbruik in opleidingen voor de gehandicapten- en ouderzorg te professionaliseren?

De leden van de D66-fractie hebben signalen ontvangen dat de Pabo's in vergelijking met andere opleidingen minder aandacht besteden aan geweld in afhankelijkheidsrelaties. Leerkrachten zien kinderen dagelijks, waardoor het uiterst belangrijk is dat zij kindermishandeling kunnen signaleren. Deze leden vragen daarom of de staatssecretaris een indicatie kan geven hoeveel aandacht Pabo's op dit moment besteden aan huiselijk geweld en mishandeling? Wat is het plan van de staatssecretaris om te bevorderen dat Pabo's structureel meer aandacht besteden aan de rol van de docent bij het signaleren van mishandeling? Wat zal de staatssecretaris doen wanneer Pabo's dit niet opnemen in hun leerplannen? Ziet de staatssecretaris hier ook een rol voor de intern begeleiders op de basisschool en de zorgcoördinatoren/coördinatoren leerlingenzorg in het voortgezet onderwijs en (V)SO?

De leden van de D66-fractie constateren dat de staatssecretaris een groot deel van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het plan bij het veld legt. Welke rol heeft de secretaris in de uitvoering van het plan van aanpak?

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of de motie-Ypma/Bergkamp (33 400, nr. 32) is meegenomen in de aanpak van de staatssecretaris inzake aandacht in opleidingen voor geweld in afhankelijkheidsrelaties?

II. Reactie van de staatssecretaris